

TALOUSARVION V. 2027 LAADINTAOHJE

(SISÄLTÄEN SUUNNITELMAVUODET 2028 – 2029)

Hyväksytty KH 7.9.2026

Sisällys

1. Johdanto	3
2. Taloussuunnittelua koskevat säädökset	4
3. Taloussuunnittelun tavoitteet ja periaatteet	5
4. Talousarvion ja -suunnitelman valmistelu ja hyväksyminen	6
4.1. Pudasjärven kaupungin talousarvioprosessi	6
4.2 Aikataulu ja määräajat	7
4.2. Pudasjärven kaupungin taloudellinen tilanne	8
4.2.1 Talouden sopeuttamistarve	8
4.2.2. Talousarvioraami vuodelle 2027	9
4.2.3. Budjetointiohjeet ja -linjaukset vuodelle 2027	12
5. Talousarvion ja muiden taloussuunnitelmien sitovuus	16
6. Talousarvion ja –suunnitelman rakenne ja sisältö	17
6.1. Pudasjärven kaupungin talousarvion rakenne	17
6.1.1. Johdanto- ja perusteluosa	17
6.1.2. Käyttötalousosa	20
6.1.3. Tuloslaskelmaosa	21
6.1.4. Investointiosa	22
6.1.5. Rahoitusosa	22
6.1.6. Taseyksikön talousarvio	23

1. Johdanto

Kunnan talousarvion ja -suunnitelman laatimisesta säädetään ensisijaisesti kuntalain 110 §:ssä, jonka mukaan: Valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi (suunnitelmakausi). Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi.

Tällä ohjeella kaupunginhallitus ohjeistaa talousarvion- ja suunnitelman laatimisen.

Vuoden 2027 talousarvion laatimisen erityispiirre on kaupungin talouden sopeuttamisohjelman toimeenpano osaamisen ja hyvinvoinnin palvelualueen osalta. Käytännössä raami ei mahdollista raamin mittaluokan mukaisten säästöjen löytämistä nykyistä toimintatapaa hienosäätämällä. Käytännössä raami rajoittaa toimintamenoja tiukasti kaikilla kolmella kaupungin palvelualueella.

Kaupungin valtionosuustulot vähenevät noin puolella miljoonalla eurolla jo vuonna 2027 johtuen valtiontalouden sopeuttamiseksi tehtävistä valtionosuusleikkauksista sekä kaupungin väkiluvun laskemisesta edelleen. Samaan aikaa raami varmistaa kaupungin talouden sopeuttamisen onnistumisen suunnitellusti. Kuntalaisille ja vapaaajanasukkaiden lakisääteiset palvelut turvataan. Tiukka raami ei tarkoita, etteikö talousarvio voisi sisältää toimia kaupungin veto- ja pitovoiman parantamiseksi myös talousarviovuonna.

Valtionvarainministeriön kesällä 2026 antaman talouskatsauksen yhteenvedossa Suomen taloudesta todetaan seuraavaa:

Suomen talouden toipumista häiritsevät Lähi-idän kriisi ja epävarmuus. BKT kasvaa 0,8 prosenttia vuonna 2026. Kasvun odotetaan vahvistuvan 1,6 prosenttiin vuonna 2027 ja 1,7 prosenttiin vuonna 2028. Öljyn kallistuminen heikentää ulkoista kysyntää ja kotitalouksien ostovoimaa, mikä jarruttaa sekä vientiä että yksityistä kulutusta. Puolustukseen ja energiasiirtymään liittyvät hankkeet lisäävät investointeja, mutta asuntorakentamisen kasvu siirtyy ensi vuoteen. Työttömyys on korkealla ja työllisyyden paraminen viivästyy, mikä jarruttaa kotimaisen kysynnän elpymistä. Työttömyysaste on tänä vuonna yli 10 prosenttia.

Julkisen talouden tilanne pysyy heikkona suhdanteen kohenemisesta huolimatta. Julkisyhteisöjen alijäämä heikkenee tänä vuonna 4,4 prosenttiin suhteessa BKT:hen erityisesti investointimenojen kasvun myötä. Taloussuhdanteen piristymisen kasvattaa välillisiä verotuloja, mutta toistaiseksi vaisu työllisyyskehitys hidastaa ansiotuloverotulojen kasvua ja pitää työttömyysmenojen tason korkeana. Vuosina 2027–2030 alijäämä on noin 4,5 prosenttia suhteessa BKT:hen. Velkasuhteen arvioidaan nousevan tänä vuonna yli 90 prosenttiin, ja vuonna 2030 velan odotetaan olevan lähes 99 prosenttia suhteessa BKT:hen.

2. Taloussuunnittelua koskevat säädökset

Kunnan taloussuunnittelun säädöspohja, yhteys kirjanpitoon, tilinpäätökseen ja taloustietojen raportointiin on esitelty Kuntaliiton 2022 antamassa suosituksessa kunnan ja kuntayhtymän talousarvion ja -suunnitelman laatimisesta, joka löytyy osoitteesta <https://www.kuntaliitto.fi/julkaisut/2022/2165-kunnan-ja-kuntayhtymän-talousarvio-ja-suunnitelma>

Talousarvion laatimisessa tulee ottaa huomioon erityisesti seuraavat Pudasjärven kaupungin voimassa olevat säännöt ja ohjeet:

- Pudasjärven kuntastrategia 2025–2030 (VALT 26.05.2025 § 27)
- Hallintosääntö (VALT 26.05.2025 § 29)
- Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet (VALT 10.2.2014)
- Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohje (KH 9.5.2023)
- Pudasjärven kaupungin konserniohje (VALT 12.2.2024)
- Pudasjärven tuulivoimaohjelma (VALT 22.5.2023)
- Poistosuunnitelma (VALT 24.1.2013, KH 15.10.2013)
- Valmius- ja varautumissuunnitelman yleinen osa (KH 23.5.2023)
- Pudasjärven kaupungin projektiohje (KH 22.3.2016)
- Pudasjärven kaupungin hankintaohje (KH 23.6.2021)
- Vuoden 2026 talousarvio muutoksineen

Mikäli asiakirjat ovat keskenään ristiriidassa, noudatetaan ylemmän toimielimen ohjetta ja saman toimielimen hyväksymissä ohjeissa noudatetaan mahdollisesti keskenään ristiriidassa olevista uudempaa kuitenkin niin, että hallintosääntöä tulee aina noudattaa.

3. Taloussuunnittelun tavoitteet ja periaatteet

Taloussuunnittelun tavoitteet ja periaatteet on kuvattu kattavasti Kuntaliiton 2022 antamassa suosituksessa kunnan ja kuntayhtymän talousarvion ja -suunnitelman laatimisesta, joka löytyy osoitteesta <https://www.kuntaliitto.fi/julkaisut/2022/2165-kunnan-ja-kuntayhtymän-talousarvio-ja-suunnitelma>

4. Talousarvion ja -suunnitelman valmistelu ja hyväksyminen

Kunnan talousarvion ja suunnitelman valmistelu ja hyväksyminen on kuvattu yleisellä tasolla Kuntaliiton 2022 antamassa suosituksessa kunnan ja kuntayhtymän talousarvion ja -suunnitelman laatimisesta, joka löytyy osoitteesta <https://www.kuntaliitto.fi/julkaisut/2022/2165-kunnan-ja-kuntayhtymän-talousarvio-ja-suunnitelma>

4.1. Pudasjärven kaupungin talousarvioprosessi

Pudasjärven kaupungin talousarvioprosessista todetaan hallintosäännön 68 §:ssä Talousarvio ja taloussuunnitelma seuraavaa:

68 § Talousarvio ja taloussuunnitelma

Valtuusto hyväksyy talousarviossa palvelualueelle sitovat tehtäväkohtaiset toiminnan ja talouden tavoitteet sekä niiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot, taseyksikön talousarvion sitovat erät ja taseyksikön sitovat toiminnan ja talouden tavoitteet. Talousarviossa tulee ottaa huomioon kaupunkikonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarviossa ja -suunnitelmassa esitetään kaupunkikonsernin kannalta olennaisia tulevia tapahtumia ja niiden taloudellisia vaikutuksia. Tällaisia voivat olla konserniyhteisöjen investoinnit, yhtiöjärjestelyt, myönnettävät ja realisoituvat takaukset ja muut vastuut ja velvoitteet.

Määräraha ja tuloarvio otetaan talousarvioon bruttomääräisenä.

Kaupungin talousarvioprosessi

1. Kaupunginhallitus hyväksyy talousarvio- ja suunnitelmavuosien alustavan ulkoisen käyttötalousraamin palvelualueille sekä investointiraamin ja antaa talousarvion laadintaohjeen.
2. Palvelualuejohtajat laativat talousarvioehdotuksensa kaupunginjohtajan johdolla toimielimiä ja ainakin tilivelvollisia viranhaltijoita riittävästi osallistaen.
3. Luonnosta talousarvioesitykseksi käsitellään kaupunginhallituksen kokouksissa ja valtuustoseminaarissa.
4. Kaupunginhallitus antaa esityksen veroprosenteiksi valtuustolle.
5. Valtuusto päättää veroprosenteista.
6. Kaupunginhallitus antaa talousarvioesityksen valtuustolle.
7. Valtuusto päättää talousarviosta.
8. Hallintojohtaja hyväksyy käyttösuunnitelman.
9. Tilivelvollisilla viranhaltijoilla oikeus päättää muutoksista kululajien välillä käyttösuunnitelman puitteissa.

Erillisen talousarvion täytäntöönpano-ohjeen sijaan tarvittavat määräykset annetaan osana talousarviota.

Kaupungin talous- ja henkilöstöhallinto voi antaa tätä laadintaohjetta täydentävää ohjeistusta.

4.2 Aikataulu ja määraajat

Talousarviovalmistelun aikataulu vuonna 2026:

1. Kaupunginhallitus hyväksyy talousarvio- ja suunnitelmavuosien alustavan ulkoisen käyttötalousraamin palvelualueille sekä investointiraamin ja antaa talousarvion laadintaohjeen. (arvio KH 7.9.2026)
2. Palvelualuejohtajat laativat talousarvioehdotuksensa kaupunginjohtajan johdolla toimielimiä ja ainakin tilivelvollisia viranhaltijoita riittävästi osallistaen. (arvio luvut syöttävä 14.9.-8.10.2026 (paitsi henkilöstökulut jo 2.10.2026 mennessä); 9.-21.10.2026 tarkastamista viranhaltijajohdon ja taloussuunnittelijan toimesta, to 22.10.2026 ensimmäisen luonnoksen jakelu hallitukselle esityslistan mukana; tekstien kirjoittamista ja investointiosan laatimista voi jatkaa edelleen 30.10.2026 asti)
3. Luonnosta talousarvioesitykseksi käsitellään kaupunginhallituksen kokouksessa (arvio KH 27.10.2026; erityisesti investointiosasta voidaan järjestää kaupunginhallituksen seminaari ja valtuustoseminaarissa (arvio 9.11.2026).
4. Kaupunginhallitus antaa esityksen veroprosenteiksi valtuustolle. (arvio KH 27.10.2026)
5. Valtuusto päättää veroprosenteista. (arvio VALT 9.11.2026)
6. Kaupunginhallitus antaa talousarvioesityksen valtuustolle. (arvio KH 24.11.2026 tai 8.12.2026, luonnoksen toimitus kaupunginhallitukselle esityslistan mukana)
7. Valtuusto päättää talousarviosta. (arvio VALT 7.-22.12.2026 välillä)
8. Hallintojohtaja hyväksyy käyttösuunnitelman. (31.12.2026 mennessä)

Edellä esitetystä aikataulusta seuraa viranhaltijavalmistelulle seuraavat määräpäivät:

Talousarvioesityksen luvut tulee syöttää Opiferus Taloussuunnittelu –järjestelmään **to 8.10.2026 klo 21.00 mennessä**. **HUOM!** Palkkakulut syötetään Opiferus Taloussuunnittelun Henkilöstösuunnittelu -moduuliin (oma välilehti), josta palkkakulut siirretään henkilöstöhallinnon toimesta varsinaisen Opiferus Taloussuunnittelun puolelle (jossa syötetään muut luvut).

Henkilöstösuunnitelma kulujen osalta (tiedot Opiferus Taloussuunnittelun Henkilöstösuunnittelu-moduuliin) tulee syöttää niin ikään **pe 2.10.2026 klo 21.00 mennessä**. **HUOM. Taloussuunnittelija ilmoittaa erikseen, kun Henkilöstösuunnittelu-moduuliin tietojen syöttämisen voi aloittaa (kun on varmistettu pohjana olevien tietojen siirtyminen palkkajärjestelmästä).**

Talousarvion ja toimintasuunnitelman **tekstit (ml. tavoite- ja riskienhallintataulukoiden sisällöt)** tulee syöttää Talousarvio 2027 -asiakirjaan Opiferus Talousdokumentti-sovelluksessa (kirjautuminen Johdon työpöytä –sovelluksen kautta) **ma 30.10.2026 klo 21.00 mennessä**.

Investoinnit tulee tallentaa hankkeittain Opiferus Taloussuunnittelu -järjestelmän Investointien suunnittelu –moduuliin (oma välilehti) **ma 30.10.2026 klo 21.00 mennessä**.

Muutosten mahdollisuus em. määräaikojen jälkeen: Jos muutoksia edellä mainittujen määräaikojen jälkeen tulisi, kaikki mahdolliset muutokset tulee pyytää taloussuunnittelijan tai hallintojohtajan kautta, eikä tehdä muutoksia omatoimisesta. Em. henkilöt arvioivat, voidaanko muutokset viedä talousarvioon.

Käyttösuunnitelman laatiminen ei edellytä erillisiä toimenpiteitä talousarviovalmistelijoilta, vaan käyttösuunnitelma muodostetaan talousarviovalmistelun aikana syöte-tyistä tiedoista teknisesti taloussuunnittelijan toimesta ja hyväksytään hallintojohtajan toimesta.

Edellä mainittujen toimenpiteiden suorittaja määräytyy yksikköjen sisäisen työnjaon mukaisesti. Erityinen vastuu talousarviovalmistelusta on kaupungin tilivelvollisilla, jotka ovat uuden hallintosäännön mukaan:

kaupunginjohtaja, hallintojohtaja, resurssipäällikkö, hyvinvointijohtaja, varhaiskasvatuspäällikkö, johtava rehtori, hyvinvointipäällikkö, kaupunkikehitysjohtaja, maankäyttöpäällikkö, johtava rakennustarkastaja, ympäristöjohtaja ja vesihuoltopäällikkö (kyseessä ei ole virka).

4.2. Pudasjärven kaupungin taloudellinen tilanne

Vuoden 2025 tuloslaskelma osoittaa 6 509 219 euron vuosikatetta. Suunnitelman mukaiset poistot olivat -3 322 367 euroa ja kiinteistöjen alaskirjauksesta johtuvat arvonalentumiset -1 372 525 euroa.

Edellä mainittujen kirjausten jälkeen tilikauden tulos oli 1 814 327 euroa. Tilikauden tuloksen käsittelyerinä on tuloutettu poistoeroa 103 263 euroa ja rahaston käyttöä 271 289 euroa. Tuloksen käsittelyerien jälkeen tilikauden ylijäämäksi muodostui 2 188 879 euroa. Ylijäämä 2 188 879 euroa siirrettiin yli/alijäämätilille. Yli/alijäämätilillä oli edellisten tilikausien alijäämä -1 521 243 euroa. Yli/alijäämätilin ylijäämäksi muodostui 667 636 euroa.

Tilinpäätöksen tuloslaskelman tilikauden ylijäämäksi muodostui 2,19 milj. €. Tilinpäätöksen vahvista misen jälkeen kaupungin taseeseen kertynyt aiempi alijäämä, -1,52 milj. €, muuttui siis 0,67 miljoonan euron suuruiseksi kertyneeksi ylijäämäksi (+0,67 milj. €).

4.2.1 Talouden sopeuttamistarve

Vuoden 2025 hyvä ylijäämä oli positiivinen signaali myös talouden sopeuttamisen onnistumisen näkökulmasta. Käyttötalous ei ole tasapainossa, vaan talouden sopeuttamishojelman mukaiset toimenpiteet etenkin perusopetuksen kustannusten alentamiseksi ovat edelleen kesken.

Haasteen kaupungin talouden kestävyydelle luo valtionosuuksien laskeminen n. 16 miljoonan euron tasosta noin puolella miljoonalla, mihin ei ole varauduttu alijäämän kattamissuunnitelmassa/talouden sopeuttamisohjelmassa.

Tämä on luonut tarpeen arvioida uudelleen raamivalmistelun ensimmäisessä käsitteilyssä (KH 11.08.2026 § 204) esitettyä *toimintakulut v. 2027-2028 saavat olla enintään talouden sopeuttamisohjelman mukaiset*. Toimintakulujen tasoa talousarviovuonna ja suunnitelmavuosina onkin raamilaskennassa alennettu.

4.2.2. Talousarvioraami vuodelle 2027

Kaupungin talousarviovalmistelun pohjana olevan talousarvioraamin vuodelle 2027 valmistelun lähtökohtina on käytetty tiivistetysti seuraavia lähtötietoja ja päivitettyä talouden tilannekuvaa:

- edellisten tilikausien ylijäämän vuoden 2028 lopussa tulee olla kaupungin alijäämän kattamissuunnitelman (talouden tasapainottamisohjelman) mukainen (ylijäämä 591 t €)
- ylijäämän tulee säilyä vähintään samansuuruisena myös vuonna 2029
- omaisuuden (metsätilojen) myynti päättyy vuoteen 2026 (sopeuttamisohjelman mukaisesti)
- taseen kertynyt alijäämä oli 31.12.2024 yhteensä -1 521 243 euroa. Vuoden 2025 tilinpäätöksen ennakoitua paremman 2 188 879 euron ylijäämän seurauksena yli/alijäämätilin ylijäämäksi muodostui 667 636 euroa. Vuosina 2024–2025 kaupunki myi kuitenkin omaisuutta (metsätiloja), mikä parantaa tulosta. Myös vuoden 2026 talousarviossa on mukana metsätilojen myyntivoittoja sekä tavanomaista suurempia puukauppatuloja. Pääosin vuodelle 2026 ajoittuu poikkeuksellinen yrityskaupasta johtuva yhteisöverotuotto.

Raamilaskennassa on huomioitu suunnitelmakaudelle seuraavat tekijät:

- Toimintatuotot (ulkoiset), yleiskorotus 2,0 % / vuosi (virkavalmistelussa tehty arvio).
- Toimintakulujen (ulkoiset) arvioinnin lähtötasona on vuoden 2025 toteuma, johon on huomioitu sopeutusohjelman mukaiset sekä muut arvioidut muutokset ja oikaisut. Sopeutusten ja muutosten jälkeen vuodelta 2025 vuoteen 2026 on käytetty laskennallista 3,5 %:n korotusta. Näin saadut laskennalliset toimintakulut 2026, jotka ovat noin 0,7 M € pienemmät kuin voimassa olevassa v. 2026 talousarviossa, ovat pohjana suunnitelmakauden vuosille. Vuosille 2027-2029 kohdennettujen sopeutusten ja oikaisujen jälkeen ylesikorotuksena on käytetty 2,5 % / vuosi. Kehittämisrahastosta katettaviin menoihin ei ole laskettu vuosikorotusta. Palvelualueiden välisessä toimintakulujen jaossa on huomioitu lisäksi organisaatiomuutoksesta ja kirjauskäytäntöjen muutoksista johtuvat oikaisut siten, että lähtötasona käytetty vuoden 2025 toteuma on muutettu vastaamaan vuosin 2027-2029 rakennetta ja kirjauskäytäntöjä.
- Verotulot uusimman Kuntaliiton ennusteen 06/2026 mukaisesti pois lukien v. 2028-2029 veroista vähennetty manuaalisesti kertaluontoinen v. 2026 tullut erä, joka ei

jatku toisin kuin ennuste olettaa. Yhteisöverotuottoa on kuitenkin lisätty manuaalisesti 150 t € vuosille 2027-2029 (mm. arvioiden puun myyntien hyvään hintaan jatkuvan). Kunnallisveroa luonnoksessa laskettaisiin 0,1 %-yksikköä vuoden 2027 alusta kaupungin veto- ja pitovoiman parantamiseksi ja ottaen huomioon, että verotus säilyy silti erittäin kireänä (9,4 %-yksikköä). Tämä laskee tuloverotuottoa 110 t € v. 2027, 132 t € v. 2028 ja 129 t € v. 2029, mitkä on vähennetty verotuloista.

- Valtionosuudet huomioutu Kuntaliiton 25.6.2026 julkaistun ennakkollisen valtionosuuslaskelman mukaisesti vuodelle 2027, ja pidetty ennallaan seuraavina vuosina.

- Rahoitustuottojen ja -kulujen kokonaistoteuman on arvioitu nousevan aikaisemmasta arviosta 0,3 M €:n tasolle vuoden 2025 toteuman (0,29 M €) sekä kuluvan vuoden ennusteen perusteella.

- Poistot on arvioitu suunnitelman mukaisesti. Lisäksi on huomioitu arvio uusien investointien ja alaskirjattavien kohteiden vaikutuksesta.

Vuosikohtaisesti on huomioitu:

Talousarviovuosi 2027

- Toimintatuottojen vähennys 690 000 €, koska vuodelle 2026 sisältyneet metsätilojen myyntivoitot ja lisähakkuutulot poistuvat.

- Sopeutusohjelmaan 2025 – 2028 (TA2026 päivitetty) pohjautuva toimintakulujen vähennys 333 750 €, joka kohdentuu palvelualueille seuraavasti:

Hallinto ja talous 15 000 €

Kaupunkikehitys 50 000 €

Osaaminen ja hyvinvointi 268 750 €

Taloussuunnitelmavuosi 2028

- Sopeutusohjelmaan 2025 – 2028 (TA2026 päivitetty) pohjautuva toimintakulujen vähennys 250 000 € (Osaaminen ja hyvinvointi/ Esi- ja perusopetus)

- Kiinteistöjen PTS-korjauksista aiheutuva toimintakulujen lisäys 100.000 € (TA2027:oon sisältyvän 300.000 € + vuosikorotusten lisäksi)

Taloussuunnitelmavuosi 2029

- Toimintakulujen vähennys 120 000 € (Osaaminen ja hyvinvointi, lasten ja oppilasmäärän ennustetusta laskusta aiheutuva sopeutus)

Vuoden 2027 toimintakaterami on -30 276 391 € (muutos 1,4 % vuoden 2026 talousarvioon -29 847 058).

Taseen kertynyt ylijäämä on vuoden 2029 eli suunnitelmakauden lopussa noin 1,7 M €, kun lähtötilanteena käytetään vuoden 2026 alkuperäistä talousarviota. Kaupunginhallituksen hyväksymän talousarviomuutoksen ja tilinpäätösennusteen mukainen vuoden 2026 ylijäämäennuste on alkuperäistä talousarviota noin 0,35 – 0,8 M € suurempi. Näiden toteutuessa myös kertynyt ylijäämä suunnitelmakauden päättyessä on vastaavan määrän suurempi.

Investointiraami on suunniteltu taloudellisesti kestäväksi arvioidulle tasolle.

4.2.2.1. Toimintakateraami palvelualueittain ja investointiraami

Vuoden 2027 talousarvion **ulkoisen toimintakatteen raami** palvelualueittain (suunnitelmavuodet 2028–2029 suluissa) on:

Hallinto ja talous **-9 413 222 €** (-9 776 211, -10 046 278)

Kaupunkikehitys **-5 751 949 €** (-5 889 069, -6 029 733)

Osaaminen ja hyvinvointi **-15 111 220** (-15 238 548, -15 502 426)

YHT. -30 276 391 € (-30 903 828, -31 578 437); **mistä vuosittain 500 000 € katetaan kehittämisrahastosta. Siltä osin kuin kehittämisrahaston katettavaksi erät eivät toteudu, tulee ulkoinen raami alittaa.** (Kehittämisrahaston käyttö sisältyy raamissa kokonaan kaupunkikehityksen palvelualueelle.)

Kaupunginhallitus varaa oikeuden muuttaa annettua palvelualuekohtaista raamia myöhemmin.

Palvelualuekohtaiset raamit eivät ole täysin vertailukelpoisia kuluvaan vuoteen, koska talous- ja henkilöstöhallinnon palvelujen kulut (ulkoiset) kohdennetaan jatkossa kokonaan Hallinnon ja talouden palvelualueelle (vuonna 2026 kohdennettiin arvioidun käytön mukaisesti kaikille palvelualueille). Muutos johtuu Monetra Oy:n tuottamien talous- ja henkilöstöpalveluiden siirtymisestä omaksi toiminnaksi vuoden 2027 aikana. Lisäksi kaupunkikehityksen tuotoista on poistunut merkittävä määrä myyntituottoja talousarvioon 2026 verrattuna talouden tasapainottamiseksi tehtyjen metsätilamyyntien päättyessä.

Vuoteen 2025 sekä aikaisempiin vuosiin verrattuna palvelualueiden raamit eivät ole vertailukelpoisia useista merkittävistä toiminnan ja organisaatorakenteen muutoksista johtuen.

Investointiraami (nettoinvestoinnit):

TS2027 2,33 M €

TS2028 2,2 M €

TS2029 2,2 M €

Vuosittain 2,2 M € ylittävä osuus edellyttää vastaavansuuruista myyntiä kaupungin sijoitussalkuista.

4.2.3. Budjetointiohjeet ja -linjaukset vuodelle 2027

Henkilöstösuunnittelu (palkat ja henkilösivukulut)

HUOM. Taloussuunnittelija ilmoittaa erikseen, kun Henkilöstösuunnittelu-moduuliin tietojen syöttämisen voi aloittaa (kun on varmistettu pohjana olevien tietojen siirtyminen palkkajärjestelmästä).

Opiferus Taloussuunnittelun Henkilöstösuunnittelu -moduuliin (oma välilehti) syötetyt **palkkakulut (myös sivukulut muodostetaan keskitetyksi) siirretään henkilöstöhallinnon toimesta ajalla 15.9.-5.10.2026 päivittäin klo 14 jälkeen** varsinaisen Opiferus Taloussuunnittelun puolelle, jossa luvut näkyvät euroina seuraavasta aamusta alkaen.

Henkilöstösuunnittelu-moduuliin on siirretty pohjatiedoiksi palvelusuhdetiedot palkkajärjestelmästä kertaluontoisesti 15.8.2026 tilanteessa. Elokuun 2026 yleiskorotus on huomioitu Hesu-moduulin pohjatiedoissa. **Tarkista henkilöt (määrät), palkat ja lisät vastaamaan nykyhetken tietoja (mm. 1.10.2026 jaettavien järjestelyerien vaikutus).** Täyttämättä oleviin tehtäviin voi käyttää keksittyä henkilön nimeä kuten **Pentti Palkitsemisjohtaja**.

Työllistettyjä, harjoittelijoita, sivutoimisia ja lyhytaikaisia sijaisia (esim. äkilliset sairauspoissaolot tai alle 3 kk sijaisuudet) ei viedä henkilöstösuunnitelman (eikä Henkilöstösuunnittelu-moduuliin), vaan palkkakulut syötetään arvioituna kokonaissummana varsinaisen Opiferus Taloussuunnittelun puolelle. Huomioi kuitenkin oikeiden palkkatilien (sijaistilit) käyttö.

Opiferus Taloussuunnittelun Henkilöstösuunnittelu-moduulin käyttäjien ei tarvitse huomioida **lomarajoja** eikä mahdollisia **palkankorotuksia**, vaan molemmat budjetoidaan tietojen Opiferus Taloussuunnitteluun siirtämiseen yhteydessä keskitetyksi. Palkankorotuksiksi vuonna 2027 arvioidaan kunta-alalla noin 2,8 % koko vuoden palkkamenon noustessa noin 2 %.

Muista täyttää Henkilöstösuunnittelu-moduulissa kullekin henkilölle myös **Työvuoro**, mikä tarkoittaa työaikamuoto ja se täytyy olla laitettuna, jotta HTV näkyy oikein. Puuttuvan Työvuoro-tiedon näkee avaamalla kustannuspaikkojen alta henkilöluettelot, jossa oikealla sarake Työtunnit näkysi tällöin tyhjänä.

Kirjoita yksikköäsi koskevat Henkilöstösuunnitelmaan kuuluvat tekstit suoraan talousarviokumenttiin muiden talousarviotekstien tavoin.

Edellinen budjetti uuden budjetin lukujen pohjana

Käyttötalouden pohjaluvuiksi on siirretty kuluvan vuoden budjetti. Luvut tulee tarkistaa ja muokata siten, että koko palvelualueen toimintakateraami riittää.

Muokattuihin lukuihin kannattaa lisätä kommentteja kuvaamaan muutosta. Liisää kommenttiin aina nimikirjaimesi ja päivämäärä. Pohjatiedot kopioitaessa

siirtyvät myös vanhat kommentit, minkä vuoksi uudet kommentit on erotettavissa vain päivämäärällä.

Palvelut, aineet, tavarat ym.

Suomen Pankin kesäkuun 2026 ennusteen vuosien 2027-2028 inflaatio on keskimäärin 1,7 %. Palveluissa, aineissa ja tavaroissa on syytä tarkastella mahdollisuuksien mukaan hankintakanavaa, hankittavaa määrää ja palvelusisältöä siten, ettei määräraha-tarve nouse inflaation mukaisesti.

Talouden sopeuttamisohjelman v. 2025-2028 mukaisten toimenpiteiden huomioiminen

Valtuuston joulukuussa 2025 päättämän Talouden sopeuttamisohjelman v. 2025-2028 mukaiset toimenpiteet tulee viedä talousarvioon. Sopeuttamisohjelma on huomioitu raamin antamisessa.

Keskitetysti budjetoitavat ulkoiset erät (TÄRKEÄÄ!)

Lapit Oy:n tuottamat ICT-palvelut budjetoidaan keskitetysti palvelualueille taloussuunnittelijan toimesta. Eriin kirjoitetaan asiaa koskeva kommentti päivämäärän kera.

Aiemmin yksiköille kohdistuneen talous- ja henkilöstöhallinnon palvelutuotannon kulut siirretään yksiköiltä hallinnon ja talouden palvelualueelle taloussuunnittelijan toimesta. Muutos liittyy palveluhankinnan päättymiseen Monetra Oulu Oy:ltä. Eriin kirjoitetaan asiaa koskeva kommentti.

Lisäksi keskitetysti budjetoidaan Kevan tasausmaksu (henkilöstösivukuluja) sekä valtionosuustilitysten yhteydessä maksettavat kotikuntakorvausmenot – ja tulot.

Em. eriä ei tule muuttaa tai poistaa.

Sisäiset palvelut ja vuokrat

Sisäiset palvelut ja vuokrat budjetoidaan keskitetysti.

Taloussuunnitelmavuodet 2028–2029

Taloussuunnitelmavuodet budjetoidaan keskitetysti TA2027:n lukujen pohjalta raamin mukaiset sopeutukset, mahdolliset muut oikaisut sekä vuosikorotukset huomioiden.

Arvonlisävero

Tavaroiden ja palvelujen hankintamenot budjetoidaan arvonlisäverottomin hinnoin.

Vyörytykset

Vyörytettävät menot tai tulot eivät sisälly talousarvion määrärahaan tai tuloarvioon. Vyörytykset tukipalveluluokalta toteutetaan palveluluokakohtaisesti tilastojen laatimista varten keskitetysti.

Valmistus omaan käyttöön

Jos käyttötalouden määrärahoihin sisältyy menoja, jotka kohdistetaan edelleen investointeihin, kohdistus merkitään talousarvioehdotuksessa tuloksi tulolajille Valmistus omaan käyttöön.

Käyttötalousmeno vai investointi

Irtaimen omaisuuden määrärahojen budjetoinnin lähtökohtana on palvelualuekohtainen raami. Jos hyödyke maksaa (tai koostuu useasta eri komponentista, joiden yhteenlaskettu hankintameno ylittää) 10 000 €, kyseessä on investointi, ja hyödyke merkitään käyttöomaisuuteen ja kirjataan normaalisti poistoina vaikutusaikanaan kuluksi.

Poistot

Poistot budjetoidaan keskitetysti.

Hankkeet/projektit

Hankkeesta aiheutuvat kaikki menot sisällytetään pääsääntöisesti ao. palvelualueen talousarvioon, myös se osuus, joka on tarkoitettu katettavaksi EU:lta tai valtiolta saatavilla avustuksilla (bruttoperiaate). Talousarvioon sisällytetään vain ne hankkeet, joihin on jo saatu myönteinen päätös tai joihin sellainen on saadun ennakkotiedon mukaan odotettavissa.

Kehittämisrahaston käyttö

Kaupungin kaikinpuolisen kehittämisen vauhdittamiseksi ja mm. EU-hankkeiden hyödyntämiseksi ja toteuttamiseksi perustettiin vuonna 1996 Kehittämisrahasto, johon siirretään vuosittain valtuuston päätöksellä tarvittava pääoma. Kehittämisrahaston tarkoituksena on turvata ja edistää Pudasjärven kaupungin alueellista kehitystä sekä turvata, edistää ja vahvistaa elinkeinoelämän kehittymistä ja siihen liittyviä kehittämishankkeita. Rahaston käytöstä päättää kaupunginhallitus valtuuston vuosittain talousarvion yhteydessä päättämän enimmäismäärän ja muiden ehtojen puitteissa.

Vuoden 2027 talousarviossa varataan Kehittämisrahaston varoja käytettäväksi 500 000 € kuntastrategiaa tukeviin kehittämis- ja tukihankkeisiin sekä nk. elinvoimapanostuksiin mm. työllisyyden edistämiseksi.

Kehittämisrahaston talousarviovuodelle suunniteltu enimmäiskäyttö viedään käyttötalousosaan menoina. Suunniteltu kehittämisrahaston käyttö, josta on saatu myönteinen kaupunginhallituksen päätös tai johon se on saadun ennakkotiedon mukaan odotettavissa, viedään talousarviossa käytön mukaiselle kustannuspaikalle. Siltä

osin kuin todennäköinen käyttö ei ole tiedossa, budjetoidaan kehittämisrahaston käyttöä keskistetyksi tietyille kustannuspaikoille varattuun enimmäismäärään asti.

5. Talousarvion ja muiden taloussuunnitelmien sitovuus

Talousarvion ja muiden taloussuunnitelmien sitovuus yleisellä tasolla on kuvattu yleisellä tasolla Kuntaliiton 2022 antamassa suosituksessa kunnan ja kuntayhtymän talousarvion ja -suunnitelman laatimisesta, joka löytyy osoitteesta <https://www.kuntaliitto.fi/julkaisut/2022/2165-kunnan-ja-kuntayhtymän-talousarvio-ja-suunnitelma>

Pudasjärven kaupungin käyttötalousosan määrärahat ja tuloarviot ovat sitovia (nettositovuus) palvelualueetasoilla.

6. Talousarvion ja –suunnitelman rakenne ja sisältö

Kunnan talousarvion ja -suunnitelman rakenne ja sisältö on kuvattu yleisellä tasolla Kuntaliiton 2022 antamassa suosituksessa kunnan ja kuntayhtymän talousarvion ja -suunnitelman laatimisesta, joka löytyy osoitteesta <https://www.kuntaliitto.fi/julkaisut/2022/2165-kunnan-ja-kuntayhtymän-talousarvio-ja-suunnitelma>

6.1. Pudasjärven kaupungin talousarvion rakenne

Pudasjärven kaupungin talousarviossa- ja suunnitelmassa noudatetaan pääpiirteittäin seuraavien kappaleiden mukaista rakennetta. Niiltä osin kuin osista ei ole erityistä ohjeistettavaa, seuraavassa on esitetty vain kappaleen nimi. Tarvittaessa ohjeistusta löytyy edellä viitatusa Kuntaliiton suosituksesta kunnan ja kuntayhtymän talousarvion ja -suunnitelman laatimisesta.

6.1.1. Johdanto- ja perusteluosa

6.1.1.1. Kaupunginjohtajan katsaus

6.1.1.2. Kuntastrategia

Kuntastrategiassa päätetään kunnan toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteista (KuntaL 37 §). Talousarvio ja -suunnitelma tulee laatia niin, että ne toteuttavat kuntastrategiaa (KuntaL 110 §). Tästä syystä talousarviossa esitetään kuntastrategiassa asetetut tavoitteet ja erityisesti kyseiselle talousarviovuodelle asetetut välitavoitteet. Kuntastrategian yhteydessä tai muualla yleisperusteluissa voidaan esittää tarpeellisessa laajuudessa kuntastrategiaa toteuttavien asiakirjojen kuten palvelusuunnitelmien, henkilöstö-, elinkeino-, ympäristö- ja omistajapolitiikkojen ja muiden keskeisten ohjelmien sisältö.

6.1.1.3. Toimintaympäristön ja taloudellinen kehitys

Talousarvion ja -suunnitelman yleisperusteluissa esitetään suunnitelmien yleiset perusteet. Yleisiä perusteita tarkastellaan kansantalouden, kuntatalouden sekä alueellisen ja oman kunnan kehityksen näkökulmista. Yleisperusteluissa käsiteltäviä asiakokonaisuuksia ovat muun muassa väestökehitys, työllisyystilanne, asuntojen rakentamistarve, suunnittelukaudelle ajoittuvat alueelliset kehittämishankkeet sekä

elinkeinotoiminnan kehitys sekä alueellisesti että omassa kunnassa. Kuntia koskeva uusi lainsäädäntö tai lainsäädäntömuutokset ovat tärkeitä yleisperusteluissa esiintuvia seikkoja. Mainittujen asioiden lisäksi on yleisperusteluissa tarpeen esittää muutokset ja kehittämistarpeet kuntien yhteistoiminnassa, kunnan ja kuntakonsernin hallinnossa ja organisaatiossa, henkilöstöpolitiikassa sekä ympäristöasioissa. Talousarviossa voidaan antaa myös tiedot siitä, miten kunta huolehtii korruption ja lahjonnan torjunnasta sekä ihmisoikeusasioista ja miten asiat on huomioitu talousarviossa. Kehitysarvioiden yhteydessä tulee kuvata myös niihin liittyviä epävarmuustekijöitä.

6.1.1.4. Riskienhallinta ja keskeisimmät riskit

Pudasjärven kaupungin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeen mukaan:

Kaupunginhallituksen alaisten toimintojen ja konserniyhteisöjen tulee talousarvion laadinnan yhteydessä analysoida toimintaympäristön muutoksia, tunnistaa tavoitteita uhkaavia riskejä, arvioida niiden vaikutuksia ja toteutumisen todennäköisyyttä sekä laatia tarvittavat suunnitelmat ja toimenpiteet riskien hallitsemiseksi. // Merkittävimmät riskit kuvataan talousarviossa ja niistä raportoidaan osana talousarvio- ja tilinpäätösprosessia.

Pudasjärven kaupungin valmiussuunnitelman yleisen osan mukaan:

Pudasjärven kaupungilla merkittävien riskien arviointi toteutetaan vuosittain osana talousarvio- ja tilinpäätösprosessia. // Varautumiseen liittyvät hankinnat sisällytetään vuosittain talousarvioon.

Talousarviokirjan laatimisprosessissa merkittävimpien riskien arviointi on määritetty pakolliseksi talousdokumenttijärjestelmässä, jossa laatijaa on ohjeistetaan seuraavasti:

Arvioitavat riskit 1-11 perustuvat kaupungin valmiussuunnitelman yleiseen osaan ja riskit 12-19 sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeeseen. Mikäli riski koskettaa toimintaanne vain teoreettisesti, voidaan se jättää arvioimatta. Erityistä huomiota tulee kiinnittää toiminnan kannalta merkittävimpien riskien arviointiin. Arvioinnissa ei tule esittää salassa pidettävää tietoa tai henkilötietoja. Yksikkö voi luoda lisäksi omia riskejä, mutta ensisijaisesti arviointi on tarkoituksenmukaista tehdä esitettyjen riskien/uhkamallisen sisällä.

Arvioitavat riskit

1. Sähkönjakelun laaja häiriö (Operatiiviset: Toiminta ja prosessit)
2. Tieto- ja viestiliikenneverkonjärjestelmien laaja häiriö (esim. kyber- ja/tai hybridihyökkäykset) (Operatiiviset: ICT)
3. Vedenjakelun ja jätevesihuollon vakava häiriö (Operatiiviset: Toiminta ja prosessit)
4. Sään ääri-ilmiö (esim. myrskyt, tykkylumi, helle) (Vahingolliset: Onnettomuudet ja vahingot)

5. Vesistö- tai jääpatotulva (Vahingolliset: Onnettomuudet ja vahingot)
6. Tulipalo kriittisessä kohteessa (Vahingolliset: Onnettomuudet ja vahingot)
7. Laaja-alainen epidemia tai pandemia (Vahingolliset: Palveluiden turvallisuus)
8. Suuri metsäpalo (Vahingolliset: Onnettomuudet ja vahingot)
9. Polttoaineiden saannin vakava häiriö (Operatiiviset: Toiminta ja prosessit)
10. Päivittäistavara- ja huollon vakava häiriö (Operatiiviset: Toiminta ja prosessit)
11. Henkilöjoukkoon kohdistuva vakava väkivallan teko (esim. kouluväkivalta) (Vahingolliset: Palveluiden turvallisuus)
12. Toimivaltaan, päätöksentekoprosessiin, julkisuuteen ja salassapitoon sekä esteellisyyteen liittyvät riskit (Sisäinen valvonta: Muu sisäisen valvonnan kohde)
13. Talousarvion ja toimintasuunnitelmaan sekä raportointiin liittyvät riskit (Taloudelliset: Menojen hallinta)
14. Myyntilaskutukseen ja perintään sekä saamisten oikeellisuuden valvontaan liittyvät riskit (Taloudelliset: Tulojen hallinta)
15. Hankintoihin, tositteiden hyväksymiseen, omaisuuden hoitoon ja vakuuttamiseen liittyvät riskit (Taloudelliset: Omaisuudet hallinta)
16. Henkilöstöön liittyvät riskit (Vahingolliset: Henkilöstö)
17. Tiedonhallintaan ja tietohallintoon liittyvät riskit (Operatiiviset: ICT)
18. Ketjutettuihin toimintoihin ja ulkopuoliseen palveluntuotantoon liittyvät riskit (Operatiiviset: Vastuut)
19. Rahatoimeen liittyvät riskit (Taloudelliset: Rahoitus) (Koskee vain hallintotoimintaa.)

6.1.1.5. Kuntakonsernin toiminta ja talous

Pudasjärven kaupungin valmius- ja varautumissuunnitelman yleisen osan mukaan:

Konserniyhteisöjen tulee talousarvion laadinnan yhteydessä analysoida toimintaympäristön muutoksia, tunnistaa riskejä, arvioida niiden vaikutuksia ja toteutumisen todennäköisyyttä sekä laatia tarvittavat suunnitelmat ja toimenpiteet riskien hallitsemiseksi.

Talousarviokirjan laatimisprosessissa merkittävimpien riskien arviointi on määritetty pakolliseksi konserniyhtiöille kaupungin oman toiminnan tavoin (ks. edellä).

6.1.1.6. Alijäämän kattamista koskevat toimenpiteet: Talouden sopeuttamisohjelma

Kaupungille oli muodostunut taseeseen kattamisvelvollisuuden alaista edellisten tilikausien alijäämää 31.12.2024 tilanteessa. 31.12.2025 tilanteessa alijäämä oli kuitenkin katettu, eikä lakisääteistä kattamisvelvollisuutta enää ole. Talouden sopeuttamisohjelma mukaisten toimien toimeenpanoa on tarpeen jatkaa suunnitellusti.

6.1.1.7. Talousarvion rakenne, sitovuus ja seuranta sekä tilivelvolliset

Talousarvion tehtävärakennetta sekä tavoitteiden, määrärahojen ja tuloarvioiden sitovuutta ja muuta talousarvion laadintaa ja täytäntöönpanoa sekä seuranta koskeva ohjeistus voidaan sijoittaa omaksi luvukseensa talousarviossa tai yleisperusteluihin. Talousarviossa on suositeltavaa esittää kunnan määrittelemät tilivelvolliset. Kuntalain mukaan tilivelvollisia ovat hallituksen, lautakuntien sekä niiden jaostojen jäsenet sekä tehtäväalueiden johtavat viranhaltijat. Kuntalaki ei vaadi tilivelvollisten viranhaltijoiden yksityiskohtaista määrittelemistä ennakolta. Tilivelvollisten ja muiden vastuullisten kannalta on kuitenkin selkeämpää, jos he tietävät, keitä vastuuvapauslausuma koskee. Viime kädessä kunnan vastuunalaisella tilintarkastajalla on kuitenkin harkintavalta tilivelvollisen määrittelemisessä. Tilivelvolliset voidaan esittää talousarviossa yleisperusteluissa, käyttötalousosassa tai liitteessä.

6.1.2. Käyttötalousosa

6.1.2.1. Palvelusuunnitelma eli toiminnan kuvaus ja toiminnalliset tavoitteet

Käytössä on bruttobudjetointi.

Käyttötalousosassa suositetaan esitettävän tehtäväalueen palvelusuunnitelma. Palvelusuunnitelmassa esitetään kuntalaisten hyvinvointia koskevat tavoitteet ao. tehtäväalueella. Palvelusuunnitelma voidaan esittää koottuna tehtäväalueen käyttötalousosan alussa tai purkaa se esitettäväksi kunkin tehtävän käyttötalousosan alussa.

Palvelusuunnitelma voi olla käytännössä tarkoittaa myös toiminnan kuvausta ja kyseisessä toiminnassa talousarviovuodelle asetettavia **valtuustotason toiminnallisia tavoitteita kuntalaisiin/asiakkaisiin nähden**. Toiminta kuvataan tiiviisti siten, että toimintaa tuntematon lukija saa kuvan toiminnasta.

Valtuuston tehtävälle asettamat tavoitteet ovat ensisijaisesti vaikuttavuustavoitteita, joissa näkökulmana on palvelun vaikutus asiakkaaseen. Vaikuttavuustavoitteet määrittävät joko palvelun aikaansaamaa muutosta asiakkaan hyvinvoinnissa tai palvelun laatua, jota arvioidaan sen saatavuutena, riittävyysnä, kohdentuvuutena tai asiakas-tyytyväisyytenä. (Valtuusto voi hyväksyä sitovina tavoitteina myös palvelu- tai tuotantotavoitteita tärkeissä toiminnan kehittämistä, tuloksellisuuden parantamista tai henkilöstöpolitiikkaa koskevissa asioissa.)

Kaikkien toiminnallisten tavoitteiden tulee olla mitattavia. Tavoitteeksi ei siten aseteta esimerkiksi: ”Järjestelmän X käytöstä pyritään siirtymään uuden järjestelmän Y-käyttöön, joka on suoraan kuntalaisten käytettävissä kunnan verkkosivujen kautta.” Sen sijaan voidaan käyttää: ”Järjestelmän X käyttö on korvattu järjestelmällä Y, jota kuntalaiset voivat käyttää kunnan verkkosivujen kautta, vuoden loppuun mennessä.”

Kuntalain 14 § ja 110.2 § mukaan talousarvioon otetaan lähtökohtaisesti valtuuston hyväksymät tavoitteet. Kuntien talousarviokäytäntö on kuitenkin yleisesti muotoutunut siihen suuntaan, että tehtävän käyttötalousosan tavoiteasettelu on tätä laajempi. Toisin sanoen talousarviossa esitetään perustelutietona tavoitteita, joiden ei katsota olevan valtuustoon nähden sitovia. Laajempaa tavoiteasettelua puoltaa se, että lautakunnan toimivaltaan kuuluvilla tavoitteilla saattaa olla merkittävä informaatioarvo myös valtuuston tavoitteista päättämisessä.

Kaikista tavoitteista tulee käydä ilmi, mikäli ne eivät ole valtuustoon nähden sitovia. Mikäli kokonaisuutena arvioiden vähäisille asioille halutaan asettaa toiminnallisia tavoitteita, tulee niihin tehdä merkintä ”ei sitova”.

Huomiota tavoiteasettelussa tulee kiinnittää siihen, etteivät tehtäväkohtaiset tavoitteet ole ristiriidassa koko kuntaa koskevien tavoitteiden kanssa tai että eri tehtävien tavoitteet eivät ole ristiriidassa keskenään. Tavoitteiden tai tavoitekokonaisuuksien tulee myös olla oleellisia tehtävän perustoiminnan kannalta.

6.1.2.2. Käyttötalouden perustelut

Perusteluissa selvitetään tarkemmin palvelutarpeisiin, tavoitteiden asettamiseen sekä niiden saavuttamiseen liittyviä haasteita ja epävarmuustekijöitä. Perusteluissa tehdään lisäksi selkoa toiminnan painopisteistä ja kehittämistarpeista sekä arvioidaan muun muassa henkilöresurssien, toimitilojen ja muiden tuotannontekijöiden voimavarojen riittävyyttä. Perusteluihin otettavat tunnusluvut ja niiden tavoitearvot on syytä esittää selkeästi erikseen tavoiteosan sitovista tavoitteista ja niiden tavoitearvoista.

6.1.2.3. Käyttötalouden määrärahat ja tuloarviot

6.1.2.4. Tulojen ja menojen budjetointi lajeittain

6.1.3. Tuloslaskelmaosa

6.1.3.1. Tuloslaskelmaosassa budjetoitavat erät

6.1.3.2. Tuloslaskelmaosan tavoitteet ja tunnusluvut

Tuloslaskelmaosan yhteydessä esitetään tulo-rahoituksen riittävyyttä koskevat tavoitteet ja niiden saavuttamista mittaavat tunnusluvut:

- Toimintatuotot prosenttia toimintakuluista
- Vuosikate prosenttia poistoista
- Vuosikate euroa/asukas; Tunnusluvun asukasmääränä käytetään tilinpäätösvuoden päättymispäivän mukaista kunnan asukasmäärää. Pitkän aikavälin tulo-rahoituksen tavoitearvon tulisi olla vähintään 300–400 €/asukas.

6.1.3.3. Tuloslaskelmaosan vertailutiedot

Talousarvio ja -suunnitelmavuosia koskevien saraketietojen lisäksi tuloslaskelmaosassa esitetään kuluvan vuoden talousarvion ja sitä edeltävän vuoden vastaavat tuloslaskelmaosat. Kaikkien vuosien tiedot esitetään talousarvion sitovuustarkastelun mukaisesti mukaan lukien sisäiset tulot ja menot.

6.1.4. Investointiosa

Investointiosassa esitetään investointeja koskevat tavoitteet, hankkeiden kustannusarviot ja niiden jaksottuminen investointimenoina suunnitteluvuosille sekä investointiin saatavat rahoitusosuudet ja muut tulot. Investointiosassa tai sen perusteluissa määritellään valtuustoon nähden sitova taso.

6.1.5. Rahoitusosa

6.1.5.1. Rahoituslaskelmaosassa budjetoitavat erät

Rahoituksen rahavirtaan budjetoidaan antolainojen, lainakannan ja oman pääoman muutokset. Kaikki rahoituksen rahavirran erät ovat määrärahoja tai tuloarvioita, jotka tulee rahoitusosassa esittää valtuustoon nähden sitovina brutto- tai nettomääräisinä kokonaisuuksina. Antolainauksen muutokset -erä on sitova valtuustoon nähden

kokonaiseränä tai eriteltynä. Lainakannan muutokset -erä on sitova valtuustoon nähdessä kokonaiseränä tai eriteltynä.

6.1.5.2. Rahoitusosan tavoitteet ja tunnusluvut

Rahoitusosan yhteydessä esitetään toiminnan ja investointien rahoitusta koskevat tavoitteet ja niiden saavuttamista mittaavat tunnusluvut. Toiminnan ja investointien rahoitusta tilikauden aikana tarkastellaan rahoituslaskelman, sen välitulosten ja niistä laskettavien tunnuslukujen avulla.

Investointien omarahoitusosuus -tavoite Toiminnan ja investointien rahoitukselle on osoitettava tavoite. Se voi esimerkiksi olla laadullinen tavoite, korjausvelkaan liittyvä tavoite tai jokin tavoite tulorahoitukselle. Investointien omarahoitusosuus -tavoite on perusteltua asettaa sitovaksi valtuustoon nähdessä suunnittelukaudeksi. Investoinnin omarahoitusosuus -tavoitteen toteutuminen on osoitettavissa rahoitusosan Toiminnan ja investointien rahavirta -välituloksen kertymän avulla. Kertymän kehitystä tarkastellaan vuosittain lähtien talousarvion laadintavuotta edeltävän tilinpäätösvuoden Toiminnan ja investointien rahavirrasta, johon lisätään tai josta vähennetään arvioidut vuosittaiset rahavirrat. Suunnittelukauden lopussa kertymän tulisi olla vähintään 0 tai positiivinen, jos tavoitteena on rahoittaa investoinnit kokonaan omarahoituksella. Tavoite toteutuisi viiden vuoden tarkastelujaksolla 201X-2 – 201X+2. Jos mainittuihin vuosiin sisältyy määrältään poikkeuksellisia kertaluonteisia tuloja tai menoja taikka tavanomaista suurempia investointeja, on kertymäkautta perusteltua pidentää. Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä ei saisi muodostua pysyvästi negatiiviseksi.

Lainanhoitokykyä (lainanhoitokate / laskennallinen lainanhoitokate) koskevaksi sitovaksi tavoitteeksi on perusteltua asettaa, että kunnan normaali tulorahoitus ilman satunnaiseriä on olennaisesti lainanhoitomenoja suurempi.

6.1.5.3. Tuloslaskelma- ja investointiosan sekä taseyksikön rahoitusosan yhdistely kunnan rahoitusosaan

6.1.6. Taseyksikön talousarvio

Pudasjärven kaupungilla on yksi erillinen taseyksikkö: Syötteen vesihuoltolaitos.